

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Allocutiones Sacræ, Svper Evangelia Dominicarvm totius anni

Jahoda, Johann

Pragæ, [ca. 1659]

Dominica Trinitatis. In circulo perfectio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51496](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51496)

DOMINICA TRINITATIS.

In Circulo perfectio.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Matt: 28.

Sap. 1. 7.

*Horat. l. 1.
ep. 5.*

1. Tim. 6. 16

*Prov. 25.
27.*

Diebus præteritis Mundus præsentatur Deus, in forma venerandi universus plenus erat linguis, imò totus erat lingua, quando *Spiritus Domini replevit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia scientiam* habuit vocis: verùm sicuti tum omnia fuere eloquentissima; ita hodie omnia debent obmutescere; nullus Tullius, nullus Demosthenes, nullus Hegesias suggestum audet conscendere; & quemadmodum tunc *Fœcundi calices quem non fecere disertum?* ita hodie inexhausta divinæ majestatis abyssus quem non faciat elinguem? Cui enim fas sit loqui, quando mysterium quod recolitur est *ineffabile?* quis in lucem prodire ausit, quando is cujus festa agimus, *lucem habitat inaccessibilem?* Ego certè qui dicendi munus in præsentiarum suscepi, omnino ignoro unde exordiar: & dicere incipientem protinus consternat illud terribile edictum: *qui scrutator est majestatis, opprimetur a gloria.* Quare varia animo agitantis visum est, cum oratori esse non liceat, agere pictorem, divinamque Majestatem si non verbis, saltem coloribus quoquomodo adumbrare. Sed ludicrum hoc meum propositum censebitis, siquidem nullus adeo peritus Apelles hucusque reperi- tus est, qui vultum divinum vivis coloribus effigiasset. Prostant equidem passim tabulæ & picturæ, in quibus re-

præsentatur Deus, in forma venerandi senis, gestantis in sinu filium, è quorum utriusque corde procedit alba columna. Aliæ imagines, aut veriùs symbola cernuntur, ubi Deus pingitur sub schemate oculi, pone quod est sceptrum. Ægyptij volentes Deum pingere, pingebant hominem vultu & statura gravi, de cujus ore prodibat globus, toga coloris hyacinthini ad talos defluebat, quam aureus infernè mordebat limbus, manuum altera sceptrum, altera spheram præferebat; caput erat alatum. Sed ô ludicra hominum studia! Deus uti ex se invisibilis est, ita visibilibus & crassis coloribus nequaquam expingi, ac representari potest. Crederem faciliùs exprimi posse per subtilissimas & visis aciem effugientes lineas, qualibus unà Parrhasius & Apelles duo Pictorum lumina concertabant; faciliùs inquam per lineas Deum exprimi posse crederem, cum ipse aliud non sit, quàm *absolutissima linea*, & perfectissima, si ita loqui liceat, perfectio. Bene habet; non est quod in pictura laborem, nam ecce jam jam video cortinam diduci, video non jam *Apelleam*, sed *pelleam* proponi tabulam lineas ejusmodi continentem, quæ verissima DEI lineamenta licet appellare. Vos non tam Auditores, quàm curiosi este Spectato-

Quo-

Quoties accuratâ mentis indagine, vastum hunc Vniversi globum considero, toties aliud mihi videre non videor, quàm tabulam pictoriam Divinitatis representativam, non tam telâ, quàm pelle constantem. Quid enim? an non sacer Lyricus jam pridem de

Psal. 103.3.

Deo cecinit: *extendens cœlum sicut pellem?* Et quid porro pellis ista exhibet?

Psal. 18.

Cœli enarrant gloriâ Dei, & opera manuum ejus annuntiat firmamentum. Contemplemur cœli lumina, intueamur, astra, attendamus sidera, observemus Planetas, quanta hic non emicat gloria, quanta non elucet majestas! adeo ut plurimæ gentes divinum quidpiam in his inesse putantes, Deos inde sibi legerint, Ægyptij quidem Solem, Persæ Lunam; Romani verò nescio quos Joves, Martes, Mercurios, Veneres, Saturnos, Perseos, Hercules, Andromedas, Cassiopeas, Cepheos, eo ipso divinitatem credebant assecutos, quòd in astra & stellas fabulosâ metamorphosi crederent transmutatos. At non sic Romulidæ non sic! audite Euripidem vestrum tale de stellis judicium ferentem: *Stella in cœlo sunt varietas sapientis pictoris.* Quasi diceret: non sunt aliud quàm picturæ & quædam Dei ectypa, è quibus illius pulchritudinem liceat æstimare. *Pulcherrima proinde pellis* (uti Davidi concinit Bernardus) *cœlum est, quæ in modum magni cujusdam tentory universam operiens faciem terra, Solis, Luna, atq; stellarum varietate tam spectabili humanos oblectat aspectus. Quid hac pelle formosius? quid ornatius cœlo? Cœli enarrant gloriam Dei.*

Bern: serm. 27. in Cant.

Jam verò si à cœlis ad terram oculos deflectamus, nonne & ipsa Dei effigies, nonne Deum loquens pictura est? Ex uno lilio cætera discite, cui testimonio ipsius aternæ veritatis tantum non divina inest majestas, siquidem *nec Salomon Regum maximus in omni gloria sua ita coopertus est sicut unum ex istis*, ut proinde pronis in terram hominibus pronum fuerit ea adorare, quæ augustâ specie oculos in admirationem sui raperent, ut, aurum, margaritæ, ignis, & alia id genus. Quid quod & boves, Crocodilos, feles, Ægyptiorum Deos legimus, quòd in eis nescio quam sibi utilem agnoscerent bonitatem? Deo enim non minùs convenit esse pulchrum quàm bonum; nec propiùs ad eum accedit, quàm qui alijs novit benefacere. Mures informe viventium genus quis non ex toto Vniverso sublato cupiat? Et tamen in his quoque, nonnullam divinitatis particulam repererunt Troadenses, cum eos suorum catalogo Deorum adscripserunt vel ideo, quòd hostium urbem obsidentium arcus morfu suo jaculationi inhabiles reddendo, civium vitas, & capita salvaverint. Quid? ipsas compedes (si Palladio credimus) ipsas alioqui ingratiſſimas febres, ipsam Dominis invisissimam podagram complures ex Ægyptijs divinis honoribus non dubitaverunt prosequi, quòd ab his domi detenti fugientes Judæos per mare rubrum cum vitæ suæ certissimo periculo insequi sint prohibiti. Non solùm ergo cœli, sed & terra enarrat gloriam Dei; nec ulla tam vilis est creatura, quæ non aliquam divinæ si non pulchri-

Matth. 6.

29.

Aug. l. 13.
Conf.

chritudinis, at saltem bonitatis contineat portionem. Pulchrè proinde subtilis Afer: ecce cœlum & terra clamant; facti sumus. Tu Domine fecisti ea, qui pulcher es; pulchra sunt enim: qui bonus es; bona sunt enim: qui es, sunt enim. Sed nec ita pulchra sunt, nec ita bona sunt, nec ita sunt, uti tu conditor earum; cui comparata, nec pulchra sunt, nec bona sunt, nec sunt. Et l. 10. Conf: ita de se fatetur. Interrogavi terram & dixit: non sum, & quæcunq; in eadem sunt, idem confessa sunt. Interrogavi mare & abyssos, & reptilia animarum viventium, & responderunt: non sumus Deus tuus, quare super nos. Hic jam aliquis nodosam quæstionem illam à Simonide nunquam enodatam mihi proponet. Heus tu edillere tandem nobis, quid est Deus? ne vos diu morer, citò respondeo cum Empedocle: Deus est circulus, cujus centrum est ubique, circumferentia nusquam. Passim Mathematici qui de figuris acerrimè disputant, in eo conveniunt, rotundam seu circularem omnium esse perfectissimam, quòd Deum utcunq; imitetur, utpote quæ in se ipsam rediens, nec principium habeat, neque finem. Deus itaque circulus est, quia perfectissimus, & ideo ut se ipsum suamque perfectionem increatis exprimeret, mundum universum rotundum fecit, rotundum juxta probabiliorem sententiam cœlum Em-pyreum, rotundum firmamentum, rotundum Solem, rotunda astra, rotundam terram. Et quid de homine microcosmo dicemus? an non & ipse nativâ suâ figurâ rotundus est, adeo ut illum S. Bernardus cœlo comparet. Li-

Bern. ser. de
S. Martin.

D E V S
omnia fecit
rotunda
ut suâ perfectionem
exprimeret.

cez, inquiens, quodammodo cœlum sit homo. Cœlum est, quia ut loquitur Cassiodorus: caput humanum sex ossibus compaginatum, in similitudinem cœlestis spheræ rotunda concavitate formatum est. Cœlum est, quia ut ait Cornelius à Lapide: duo oculi quid sunt nisi Sol & Luna? Cœlum est, quia ut docet Paulus: homo de cœlo cœlestis. Sed verte modò stylum ô Paule! & dic; homo de terra terrenus: nam sicuti terra quamvis rotunda sit, tamen in quatuor comuniter secatur partes, videlicet in Europam, Asiam, Africam, & Americam; ita homo cum naturâ suâ, ut dixi, rotundus sit, & circularis, tamen malitiâ suâ degenerat in quadraturam, cum se ipsum quadratum facit non tam rusticum, quàm bestiam. O quàm multi hodie sunt homines, in quibus non est ultra videre firmamenti figuram, non astra & planetas, non Lunam & Solem, sed est videre mortiferum Americæ Crocodilum, in formem & vastum Africæ Elephantum, gibbosum Asiæ Camelum, salacem Europæ Taurum. Proh qualia monstra! qualia lineamenta! quàm turpes figuras! homo de terra terrenus. Matth: 5. universos monet Christus: estote perfecti sicut Pater vester cœlestis perfectus est. Non perfectus esse non potest, siquidem circulus est, & ideo nullam admittit quadraturam; quippe ut vulgò dicitur: numero Deus impari gaudet. In triangulum duntaxat Isosceles se patitur reduci: tres enim sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt. Pari ratione homo, qui præ cæteris creaturis ad imaginem & similitudinem Dei factus est, non rotundam tan-

Cassiod. lib.
de anim. c.
16.

1. Cor. 15.

1. Ioan. 5. 7.

tantum, sed & triangularem figuram recipit.

Porrò D E V S triangulum suum in eo longè stabilius quàm Phidias suum in Minerva nomen expressit, imprimèdo ternas animæ illius potentias, *memoriam, intellectum, & voluntatem*, adeo indelebiliter, ut aliter quàm destructâ animâ nequeant deleri. Sed cum triangulum istud ac cœlestè *Deltoton* illuminare deberet *minio* fidei, *argento* spei, *auro* charitatis (quæ tres sunt virtutes Theologicæ) is veluti discipulus aliquis puer denigrat & conspergit illud *aramento* peccatorum, pingit super illud nescio quos masculos, & manducos. O rem mille plagis dignissimam! Si quispiam imagini Regis appingeret cornua, aut longas asini aures, vel accipitris rostrum, vel vaccinam, caudam, quantæ non poenæ reus foret! nullus dubito quin in talem capitis anquiretetur. Et tamen ô pessime homuncio, quotiescunq; proximum tuum ceu cornupeta aliquis feris, famæ illius detrahis & honori, quid aliud agis, quàm Dei imagini cornua appingis? quoties in divino servitio tardum imitaris asellum, quid nisi asini aures? quoties cadaveribus foetidarum pasceris voluptatum, quid nisi corvi aut accipitris rostrum adjicis? *Ego ô homo, queritur Deus apud S. Augustinum, ego tibi meam imaginem conferre dignatus sum, tu eam peccatorum sordibus polluisti? Non sic, non sic; sed estote perfecti sicut Pater vester perfectus est. Deus est circulus cujus centrum ubiq; circumferentia nusquam.* Non possum hîc præterire quod egregius sacrorum scriptor fastorum Surius in vita S. Edmundi memorat de S. Ma-

bilia ejus Matre: dabat operam litteris Edmundus in Vniversitate Parisiensis; totumque se studio Mathematico, quod aliàs hominem vehementer rapit, immerferat. Forte in somnis ei se visendam præbet Mater, quærit ex filio, quid sibi hæ lineæ, quid circuli, quid quadrata, quibus pingendis te adeo occupas, volunt? cum respondisset quod res erat, Mater apprehensâ ejus manu tres in illa perfectissimos efformat circulos, dans uni nomen *Patris*, secundo *Fili*, tertio *Spiritus Sancti* cum dicto: "hisce deinceps figuris fili mi intentus esto, omissis istis, quibus te occupas." Animadvertit filius mentem matris, & exinde relicta Mathesi totum se ad Theologiam transfudit.

Videtur mihi S. Mabilia non modò suum Edmundum, sed multos etiam, hodieque studiosos malè collocati studij posse arguere. Quàm multi enim sunt Mathematici, quàm pauci Theologi! multi, inquam, qui Geometria duntaxat student, qui terrena sapiunt, terram magno metuntur, de ejus limitibus nimium quantum litigant, pro ea pugnant, dimicant, & usque ad sanguinem certant, illius explorandæ causâ longas & difficiles peregrinationes, navigationes, itinera suscipiunt: de cœlestibus verò circulis valde parùm & valde rarò cogitant, pessimè illud Psalmi interpretantes: *Cœlum cœli Domino, terram autem dedit filijs hominum; & : quæ supra nos, nihil ad nos.* Imò vel maximè ad nos; non enim veluti bestia, terræ, sed cœlo conditi sumus, ut pulchrè in suo Exercitiorum fundamento docet S. Ignatius cum ait:

crea-

Serm. 267.
de temp;

Surius 16.
Novemb,

creatus est homo ad hunc finem, ut Dominum Deum suum revereretur ac laudet, eiq; serviens tandem salvus fiat. Idem docuerunt & agnoverunt ipsi Ethnici : Naso ita canit :

Ovid. Metamorph.

Natus homo est ; sive hunc divino semine fecit
 Ille opifex rerum, Mundi melioris origo,
 Sive recens tellus, seductaq; nuper ab alto
 Aethere, cognati retinebat semina caeli,
 Quam satius Iapeto mistam fluvialibus undis
 Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum :
 Pronaq; cum spectent animalia caetera terram,
 Os homini sublime dedit, caelumq; videre
 Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Cic. 1. de legib.

Similiter ferè Tullius : cum caeteras animantes abjecisset ad pastum, solum hominem erexit, & ad caeli, quasi cognationis domicilijq; pristini conspectum excitavit.

l. 2. de nat. Deor.

Et alio loco : sunt ex terra homines non ut incola atq; habitatores, sed quasi spectatores superarum rerum atque caelestium.

Tollenarius in spec.

vanit.

Eccles.

c. 2. f. 3.

Proinde non homo ; sed bestia fuit ille, quem nonnemo ita describit : " novi in Belgio extitisse virum quendam copiosum, qui cum hortos cultissimos in Urbis pomario haberet, salute à medicis deposita, per hortum sellâ gestatoriâ se circumferri curavit ; & inter gestan-

dum eheu ! crudele fatum, exclamat, quod à tanta amœnitate divellit ! ô Deus ! nunquam à te caelum petij, cur mihi invides hanc terram ? Pulchra sit licet terra, habeat licet & ipsa aliquam beatitatis speciem : tamen, si cum caelo conferatur, est veluti rudissima tironis pictura respectu Zeuxidis Helenæ, aut tabulæ Apellæ ; vel ceu unica dulcedinis stilla respectu totius Oceani. Ac propterea credo Deus, cum caeli ac terræ sit æquè Dominus, quamvis utrique per suam immensitatem ac omnipotentiam præsens, rarissimè in sacris paginis intitulatur à vel de terra ; quasi nimis parvam reputans eam possessionum suarum portionem ; sed communiter Deus Cæli, Pater de Cælis Deus, Altissimus ; quemadmodum & nostrates Domini in titulis suis plerumque viliores pagos & villas prætereunt, præcipua tantum loca enumerare contenti, ac reliqua supplendo per tot & caetera. Et quid aliud per caetera, nisi terrena intelligere potuit Christus, dum

dixit : quid de caeteris solliciti estis ? quasi dixisset : quid vobis cum terra, quid cum uno puncto ? quin potius, querite Regnum Dei, & justitiam ejus ; studete caelesti sphaeræ, studete Divinis circulis, eosque vivaciùs contemplemini, ac non tam in papyro quàm in corde per imitationem expingite ; verbo estote in hac scientia perfecti, & tunc unusquisque cum meo Ignatio dicet : quam sordet mihi terra cum caelum aspicio ! & cum Francisco ! Deus meus, & omnia !

Lua. 12. 26.

DOMI.